



Szerkesztőség és kiadóhivatal
Budapest, V., Koháry-utca 4.
 Telefon Lipót 974—24.
 A budapesti unitárius egyházközség
 hivatalos lapja.

Alapította
JÓZAN MIKLÓS
 Főszerkesztő
BARABÁS ISTVÁN

Megjelenik kéthetenként
Előfizetési ára
egy évre 4 pengő
 Az előfizetési díjak a lelkeszi hivatal
 címére küldendők.

Tíz évi

fennállását ünnepelte a Népszövetség az elmúlt napokban. Nagy előkészületeket tettek a diszülés előkészítésére, meghívták oda a világ legtávolabbi, legkisebb államait is. Meghívtak bennünket is és mi el is mentünk. A több mint ezer éves bölcsességgel rendelkező nemzet elment a tíz éves bölcséket ünnepelni. Hangzottak a szép szavak a békéről, az általános leszerelésről, a határok ledöntéséről, az egységes európai pénzről, bélyegekről. Szinte az ember belekábult a sok fényes tervbe, ha a modern Európa tíz esztendő államférfiai hallja szónokolni, annyi sok szépet tudnak mondani.

De szabad legyen mégis nekünk is néhány szót szólani, nekünk, akik még csak ezer esztendeje kormányzunk és tartunk fenn sokkal nagyobb megpróbáltatások közt egy államot. Legyen szabad megjegyezni, hogy Békét akarunk mi is. Békességet az ezer sebtől vérző magyarságunknak. Békességet kérünk az erdélyi széleken élő agyonnyomorított székelységnek. Békességet, nyugodt békességet kérünk az iskoláinknak, hogy szabadon nekünk a mi drága magyar nyelvünket megtanuljunk. Békességet kérünk anyaszentegyházunknak. Kérjük, hogy ne kelljen elnémitani a kicsi falvak harangszavát, kérjük, hogy ne verjék szét csendőrszuronnal Bibliát olvasó testvéreinket, kérjük, hogy ne hajtsák maguk előtt harmincegyven kilométereken keresztül vasba verve, meggyötörve papjainkat. Békességet kérünk az

apáknak, hogy keresetük pótlására ne puszkagolyót kapjanak a testükbe, békességet kérünk az anyáknak, hogy boldogan és mosolyogva hordozzák az új életet szívük alatt, békességet kérünk a gyermekeknek, hogy álmódhassanak a bitorló ostorcsapásai után egy tisztább, becsületesebb magyar jövődőről.

Mi csak békét akarunk. Lemondtunk a háborúról. Aláírtunk mindent, fegyvert többet nem veszünk a kezünkbe, akár hiszik a tizesztendő államfilozofusok, akár nem. De a békét, nemzetünk békéjét, egyházunk békéjét, családjaink békéjét, templomaink békés csendességét kérjük — nem, mi az ezerévesek követeljük! Mert mi csak az Istentől kérünk s azoktól, kik az Ő nevében cselekszenek.

— jl —

Unitárius Egyházi Közalap

Az unitárius egyház megalakulásakor az anyagi szükségleteket a birtokos nemesség áldozatkészsége és a többi egyházakéhoz hasonló fejedelmi adományok biztosították. A fejedelem még nyomdát is állíttatott a vallásos munkák nyomtatására és terjesztésére. Az egyház üldöztetési korszakában a fejedelmi adományok rendre elvétettek és idők során a birtokos nemesség is nagyon megapadt, de az unitárius szegénységből a legnagyobbfoku áldozatkészség nőtt ki. Az elvett iskola helyett új iskola épült és az elvett templo-

mok helyett az „Egy Isten dicsőségére” új istenháza emelkedett a vagyonos unitárius alapítók kegyességéből. A múlt század ötvenes éveiben, amikor a német elnyomás az iskolákra nehezedett és nagy vagyonos alapító segítségre nem siettetett, az összes unitáriusok a szükséges tőkét, ki-ki tehetsége szerint — adósságként vállalták és az egyház szükségletére a tőke kamatait önként fizették, amíg a tőkét letörleszteni nem tudták. Ez volt az ugynevezett: *conferens adósság!* Tudok esetet, hogy apa által vállalt conferens adósságot az ősz fűrtökkel ékeskedő fiu fizette ki. Ezek a cselekedetek termelték ki a szállóigévé lett unitárius összetartást.

A megváltozott társadalmi és gazdasági viszonyok az unitárius vezéremberekét, amíg egyfelől szerény önzetlenségre nevelték, másfelől ezek a vezető unitáriusok a legmesszebbmenő takarékosággal tudták az egyház vagyonát gyűjtögetni.

Ez a takarékos gazdálkodás szükséges is volt és üdvös is volt, mert a megváltozott életviszonyok az egyházzal szemben sokféle követelményt támasztottak és a központ az elódázhatatlan követelményeket kötelező volt az egyház érdekében kielégíteni. A központi kormányzattal szemben támasztott igények kielégítésének biztosítását célozta: „az egyházi közalap” megteremtése.

Ezuttal mellőzöm azoknak az apró részleteknek a kifejtését, amelyek a „közalap” megteremtésére közre hatottak, csak azt említem meg, hogy minden unitárius ember tudja, hogy egyházunk modern irányu fejlődésének és a közérdekű feladatok megoldásának egyetlen anyagi lehetősége: az egyházi közalap volt. Az egyházi közalap kezelési rendszerével is más alkalommal fogok foglalkozni. Ezuttal csak arra akarom felhívni az unitárius közvéleményt, hogy mai sajátos elszakítottágunkban Csonka-Magyarországon a velünk szemben támasztható igényeknek és egyházunk közjogi helyzetéhez képest közérdekű kötelességünknek csak akkor tudunk eleget tenni, ha a „Közalap”-nak az Igazgató Tanács által elhatározott létesítését mindannyian egyházi közérdeknek fogjuk fel és annak megerősítésére minden módot felhasználunk. Ismerem hiveink vagyoni helyzetét, de Istennek hála, vannak földi javakban bővelkedők is. Az „Egyházi Közalap” az önkéntes áldozatkésztségnek örökké fénylő és áldástosztó oltára kell, hogy legyen minden unitárius előtt!

Dr. Tóth György.

Az üdvösség útja.

Az új testamentum nyilván jelenti a mi megigazolásunknak módját és annak kútfejét Istennek szerelmét mondja lenni, amelyet az ő fiában megmutatott és az ő szent lelkének általa a mi szíviünkbe öntött, hogy mind egész e cselekedet megmutattassék, hogy nem mitőlünk, hanem az Istennek kegyelmességéből származik, hogy semmit se dicsekedhessünk a mi cselekedetünkről.

Az Krisztust ajánlja minekünk az Atyja Isten. Erős hittel higgyük azért, hogy minekünk adattatott, hogy bölcsességünk, megszentelésünk és váltságunk legyen, mert ennek kivülről és e nélkül senki kedves nem lehet az Atya Istennél, nem is vagyon a menetele ő hozzája. Ez szereztetett az Atya Istentől, hogy minekünk mesterünk legyen, főpapunk, közbenjárónk, gondviselőnk, idvességünk, életünk és valami szükség idvességünkre, hogy mindazokat bőségesen öbenn találhassuk.

Ez az egész szentírásnak summája. Valaki ezt erős hittel fogadja, ezt az Atya Isten bépecsételte örök életre. Disputáljanak az emberek valamig akarják, heressék az Istennek állatjának (állagának, lényegének) elrejtett voltát hányják, vessék a személyeknek sokaságát és forgassák az okosságnak bölcsességét, de ez az örök élet, hogy csak tégedet egyedül való Istent esmérjenek és akit elküldöttél az Jézus Krisztust.

Dávid Ferenc; Rövid Magyarázat 90—91. l.

A hit értéke.

A napokban levelet kaptam a szülői házból. Azért írom, hogy a szülői házból és nem csak a szüleimtől, mert szüleim együtt laknak testvéreimmel. A levelet rendszerint az írja a családban, aki akkor legjobban ráér. Előfordul, hogy ketten-hárman is írnak bele. Ez is ilyen levél volt. Az öcsém kezdte az írást. Édesanyám fejezte be.

Szüleim már hajlott korban vannak. Mindketten a 70 felé közelednek.

Ebben a korban az ember érzi, hogy minden napon a leáldozó Nappal együtt fogy az ereje s mind hosszabbak lesznek az árnyékok... Ezek a nagy utra való készülődésnek napjai. Nincs ember, aki az élete vége felé teljesen közömbös lenne. Egyik megnyugvással számlálja napjait, a másik rettegve gondol az utolsó órára.

Édesanyám irásából is ilyenféle hangulat árad ki. Irja, hogy évről-évre gyengül és kevesebbet tud dolgozni. Levele végén pedig szösz szerint a következőket írja: bizony édes fiam, nemsokára haza kell menni...

Tehát ő is elkészült már a nagy utra, ép úgy mint mindenki. Csak az ő bucsuzása nem fájdalmas. És senkinek sem az, aki így zárja le földi számadását. Mert kit fogott el félelem valaha, aki *haza* igyekezett? Az otthon melege enyhülést nyújtott a hideg szívek bántásaira, s az otthon szeretete mindent elfedezett, mindent megbocsájtott.

Miért féljen az, aki az igazi otthonba igyekszik?

De ezt csak az tudja ilyen egyszerűen és — itt már mondhatjuk — halálos komolysággal kijelenteni, akinek *élő hite van*. Hit nélkül csak bolyongás az életünk, — s éppen azért, mert bolyongunk, az igazi otthonra sem találunk rá.

Az életnek ennél a fázisánál nincs különbség tanult és tudatlan ember között. *Miért vagyok én és mi lesz velem?* Az életnek ez az egyetlen nagy kérdése mindenki előtt kérlelhetetlenül feltárul. És erre mindenkinek felelnie kell, mielőtt végleg eltávozik a földi világból. Erre a feleletre semmilyen tudomány nem képesít bennünket, csak *az élő hit*.

Schopenhauer egy életet áldozott ennek az egyetlen nagy kérdésnek a megoldására. Könyveket írt össze, iskolája van. A kutató észnek egyszerű erőfeszítéseit szemlélhetjük nála. De minden fáradozása hiábavaló volt. Szellemének könyveket kitöltő kutatása egyetlen szót, egy gyötrelmes és kétségbeejtő szót eredményezett, ezt a szót, hogy: *semmi*. „Az élet az, aminek lennie nem kellene: rossz; és a semmiségbe való átmenet az élet egyetlen jósága”, mondja keserűen Schopenhauer.

Tolsztoj Leó a legemberibb ember szintén egy életet szentelt erre az egyetlen feleletre. De az ő munkája nem volt hiábavaló. „Vallomásaim” című művében megrázó őszinteséggel mondja el élete nagy vergődéseit.

Ugy kezdte az életet, mint mindenki: Életének első szakában bizalommal viseltetik vallásának tanítása iránt s mire férfisorba ért, nem volt hite. Végig tanulta a világ összes tudományait, hogy feleletet találjon erre az egyetlen kérdésre. De ezek nem adtak határozott feleletet az ő kérdésére. Már a Schopenhauer üresen kongó „semmi”-je taszította az öngyilkosság felé, amikor felismerte az igazságot: *az életnek erre az egyetlen nagy kérdésére csak a hit ad feleletet!*

Megtalálta a hitét és ezzel megmentette a lelkét. Már nem volt többé bizonytalanság az életében.

S amikor annyi lázongás, annyi erőlködés és lelki vivódás után élete utolsó óráit élte a fehér orosz pusztá végtelenségében meghuzódó kis bakterházban, vergődő lelkét ő is azzal csitította el: „nemsokára haza érünk”.

Ezek után azt mondhatjuk, hogy a hit értéke egyenlő az élet értékével. Hit nélkül nincs igazi élet. Legfeljebb kétkedések közötti botorkálás a nagy kérdés felismeréséig. S ekkor vagy tudunk felelni önmagunknak, vagy összeomlik az életünk.

Tehát ne csak bizalommal viseltessünk a tanítások iránt, hanem ápoljuk lelkünkben az *élő hitet*.

Sokféle jutalmat várhatunk és kaphatunk az életben, de a legnagyobb jutalom mégis csak az, ha az utolsó feleletünk nem filozófiai „semmi”, sem valamely tudományos frázis, hanem az igazi ember boldog felsóhajtása: „haza megyünk...”

Szabó István.

Könyvtár

felállításáról, illetve szervezéséről tanácskozott a többek közt dr. Tóth György gondnokafia indítványára a legutolsó Kebli Tanácsülés. Indítványozó kifejtette, hogy az unitárius egyházat könyvvel a kezében alapította meg Dávid Ferenc, könyvvel védelmezték meg nagy püspökeink és világi embereink s a könyv jelenti ma is a XX. században egyházunk jövőjét. Az unitárius vallási nézeteknek, ha meg akarják tartani vezetőszerpüket, betűszárnyakra van szükségük, hogy eljuthassanak mindenüvé még oda is, ahol eddig még nem is hallottak róluk.

Gondnok atyánkfia javaslatára elhatározta a Kebli Tanács, hogy két részre osztott könyvtárt fog felállítani. Az egyik lesz a lelkészi kézikönyvtár, amelybe a modern theologiai irodalom standard-művei lesznek beszerzendők. A másik pedig népszerű jellegű egyházközségi közkönyvtár, melynek élén könyvtáros lesz s melynek kötetei kellő biztosíték mellett az érdeklődőknek, elsősorban híveinknek rendelkezésükre fognak állani.

A könyvtárba, amelynek már eddig is szép anyaga van régi hagyatékokból, legelsősorban a Keresztény Magvető évfolyamainak sorozatát kívánjuk beszerezni. Ez annál inkább is fontos, mert ez az unitárius tudományosság kincsesára s belőle teljes példánysorozata csak a Nemzeti Múzeumnak van. Mi most szeretnénk három teljes sorozatot összeállítani s ez csak úgy volna lehet-

séges, ha hűveink utánanéznének a könyveik közt, hogy nincs-e meg egy-egy kötet: reméljük, hogyha ezeket az egyházközségnek ajándékoznánk, összetudnánk állítani a teljes sorozatot. Épen ezért nagyon kérjük hűveinket, hogy ennek utána nézni sziveskedjenek.

Egyben ezt is elhatározta a Keblí Tanács, hogy régi könyvtárakat, amelyek haszontalanul a padláson hevernek, szívesen átvesz az egyházközség és különálló jellegének megőrzésével önállóan kezelheti, feltüntetve a könyvben az ajándékozó nevét is. Örömmel állapította meg a tanács, hogy már történt is egy ilyen nemű adakozás, amennyiben néhai tudós Benczédy Gergely kollegiumi tanárnak vagy 1000 kötet könyvét ajándékozta az egyházközségnek fia Benczédy László afia.

Az is határozat lett, hogy a könyvtár rendezés alkalmából kikerülő duplumokat és kis-könyvtár füzeteket a vidéki szórványoknak lelki erősítésére fogják felhasználni szétosztásukkal.

Ezeket a kérdéseken kívül még sok egyéb érdekes pénzügyi, szórványügyi és nevelésügyi reformmal foglalkozott a legutóbbi tanácsülés, amelyek jótékony hatásukat egyházunk életében nemsokára éreztetni fogják.

— jl —

HIREK

Felhívás!

Az összesnek beáltával ismét és nyomatékosan felhívjuk hűveink figyelmét arra, hogy hátralévő egyházi adó tartozásaikat minél előbb rendezzék. Tesszük ezt azért, mert először is hűveink a tartozások halogatásával csak a terheket gyűjtik a vállalkra, másodszor pedig azért, mert az egyházközségünkre óriási terhek nehezednek, amiket hűveink támogatása nélkül elhordozni nem tudunk. Kérünk minden jó unitáriust, hogy a közös céljainkért való munkába álljanak be mindannyian legalább azzal, hogy eszményeink megvalósítását az [egyházi adó pontos befizetésével elősegítik.

Atyafiságos szeretettel A Gondnokság

Dr. BOROS GYÖRGY szeretve tisztelt főpásztorunk ötven évvel ezelőtt öltötte magára a papi palástot. Ötven éves papi jubileumnál nekünk is meg kell állnunk egy pillanatra s az Egek Urának áldását kell kérnünk az ő nemes főpásztori egyeniségére. Az ötven évnek főbb állomásai a következők: 1870-ben teológiai tanárrá, majd dékánná választották s ebben a minőségben szolgálta egyházát 1910-ig. 1884-ben megalakította a Dávid Ferenc Egyletet s pár évre rá a máig is virágzó erdélyi laptestvérünket: az Unitárius

Közlönyt. 1910-ben egyházi főjegyzővé választják s 1928-ban — mint ezt már jól ismerjük — a tordai zsinaton egyházunk püspökévé. Adja Isten, hogy még sok dátumot jegyezhesünk föl az ő munkásságának nyomában! Ad multos annos!

DÁVID FERENC HALÁLÁNAK 350. ÉVFORDULÓJÁT nagy ünnepségek keretében ülik meg erdélyi testvéreink. Az emléktáblát az eredeti szöveggel készítették el Zsakó Kálmán marosvásárhelyi kőfaragómesternél. Egy adhoc bizottság az ünnepségek sorrendjét a következőkben állapította meg:

a) 1929. november 9-én d. u. 4 órakor a Dávid Ferenc Egylet ünnepélyes közgyűlése, amelyen az ünnepi beszédet Dr. Varga Béla főjegyző mondja.

b) A november 10-én kezdődő Főtanács Dávid Ferenc emlékének szentelt díszüléssel nyílik meg. Ezen a díszülésen indítványozza a főtitiztelendő Püspök Ur, hogy Dávid Ferenc halálának emléke minden egyházközségben minden évben megülessék. A főtanács ezután a templomba vonul, ahol a Püspök Ur imádkozik, Csifó Salamon dékán pedig ünnepi beszédet mond.

c) November 13-án a dévai várban az emléktábla leleplezése. Erre a dévai ünnepre minden egyházközség nagyságának megfelelő küldöttséget küld.

AZ UNITÁRIUS IFJUSÁG erdélyi szervezetei kitűnően sikerült konferenciát tartottak az idén aug. 23-25-ig Dicső-szentmártonban. Ez volt a második egyetemes konferencia, az első tavaly Székelykeresztúron volt. Érezzük, mikor a róla szóló jelentéseket olvassuk, hogy Erdélyben az Unitárius ifjuság megmozdult s ez a megmozdulás, új friss lélegkört van hivatva az egyházban teremteni. Innen megszűröl baráti jobbnkat nyújtjuk szorításra.

AZ IGAZGATÓ TANÁCS szeptember 30-án délután 5 órakor a Tanácsteremben ülést tart.

ŐSZI HÁLAADÓ ISTENTISZTELET szept. 29-én d. e. 11 órakor a Koháry-utcában, 10 órakor a Missióházban és 11 órakor a pestszentlőrinci Kulturház dísztermében. Mind a három helyen Urvaesoraosztás.

DÁVID FERENC EMLÉKTÁBLÁRA újabb adakoztak: Magyar Unitárius Nőszövetség 30.— P. Sinczky Géza (Gyöngyös) 10.— P., Mihalovits Lászlóné, P. Buzogány Lajos (Kecskemét), Pethő István 5—5 P., Dr. Adorjáni Gyula 3.25 P., Hegedűs Szilárd 3.— P., Tóth Albert 1.— P., Deák Farkasné 1.— P. Eddigi gyűjtésünk eredménye 220.— P.

DÁVID FERENC FILLÉRALAPRA újabb adakoztak: Patakfalvy Domokos 500 fillér, Sinczky Géza 500 fillér, P. Buzogány Lajos 500 fillér, Költő Irén és Gyurka 400 f. Vajas Ferencné 100 fillér, Hegedűs Szilárd 360 fillér, Dr. Adorjáni Gyula 365 fillér, Dr. Weress Lajos (Debrecen) 500 fillér, Dr. Létay Gábor (Nagykálló) 500 fillér, Zsigmond József 400 fillér. Gyűjtésünk eddigi eredménye: 92.548 fillér.

Házasságukra Isten áldását kérték:

Kamasz Lajos autócarrossériakészítő (ref) és *Lázár Gizella* (unit.)

Rédiger Ödön gyógyszerész (Pécs) (unit.) és *Sánta Ilona* (róm. kath.)

aomlyói és nosztopi Nosztopi Emil Kálmán ny. ezredes (r. kath.) és *Rózsa Józsa Anna* (r. kath.)

Takó József pénzbeszédő (ref.) és *Ambrus Judit* (unit.)

Csór Sándor szertári tisztviselő (r. kath.) és *Csorba Rozália* Istennek áldása legyen házassági szövetségükön!